

Királyfi és koldusleány

Erkölcshajz

**Írta
Bródy Sándor**

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis
u. 6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-7002-48-7

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Tartalom

KIRÁLYFI ÉS KOLDUSLEÁNY	4
REGINA.....	78
A CSÁSZÁRKISASSZONY FÉRJHEZMEGY.	98
KUROKI HADNAGYAI.....	111

KIRÁLYFI ÉS KOLDUSLEÁNY

Nagy és szürke magányosságban fűzöm e sorokat a hangos és túlélénk szinvázlat elé, amelyet régebben irtam. Idegen havasok alján, tiszta, de ritka levegőben, avarban, ködben, amint elolvasom a forró és fülledt levegőjü kis történetet, úgy tetszik nekem, hogy az igazi regény - egy új, érdekes - abban a helyzetben van, amibe az író most került e szellemi epizódjával szemben. El se tudom hinni, hogy én irtam. Olyan idegen nekem, mint egy szakadt húrú, behorpadt vállú viola d'amournak idegen lehet a róla egykor elhangzott szerelmi dithirambus. Mit is akartam, mit is láttam, miről is meséltem? Látszólag nagyon is érzéki, tényleg iskolásan erkölcsös históriát egy szép és szegény leányról, akit minden szükség, kényszerűség és kívánság a férfi forró karjaiba hajt. És a pesti koldusleány oly fehér marad, mint egy szüz királykisasszony. Nincs bátorságom, de jogom sincs irodalomtörténeti megjegyzéseket tenni ez apró alkalomból, de sajtó alá adván és így akaratlanul is megbírálván - az írásomat, kérem az olvasót, írása ellenére ne nézze e munkát ifjúsági iratnak és ne vegye rossz néven, hogy a csinos és kíváncsi hölgy még a végén sem bukik el. Bocsánatot, hogy tiszta marad. Valószínű, hogy nem a magyar írónak - a nőnek hódoló - gavallérsága miatt történt ez így, hanem a szerzőnek régi és kedves témája jutott ilyen módon, kissé erőszakos, vagy legalább is markáns kifejezésre. A női becsület végtelenségében való hitről van szó, úgy látszik, annak az allegóriája akart lenni ez a színekben duhajkodó

vázlat. És most, e hűvös, nagy magányosságból, az ünnepies, hideg, egyforma fenyőfák, a lassan járó, keveset ölelkező, bús hegylakók közül küldöm az eltiporva is becsületes leányt a tüzes és nem erkölcsös nagy városba, haza. Szeretném, ha szigorú szemmel nem vizsgálnák az alakját és inkább a történetet - amelybe jutott - ítélnék meg kegyetlenül. Még azt se bánom, ha ezt morális alapu munkának nézik. Van is benne valami ama régi erkölcsi alapból. Sőt valószínű, hogy azért foglalkoztam e festői tárggyal, hogy annak grotesque világításában kimagyarázzam, megállapítsam és bebizonyítsam, hogy a nő, mint erkölcsi lény, sokkal különb nálunk. Gavalléros hitem, forró troubadur érzésem és lélektani tévedésem volt ez. Most - itt, ebben a tiszta levegőben, két évvel később - azt gondolom, hogy az asszonyok sem különbek, mint mi férfiak. És többé nem volna kedvem megírni a megingathatatlan női erkölcs ez allegoriáját. Ugy vélem, ez a könyvecske annak idejében annak készült. Kegyelmezzenek neki és én ígérem, hogy ez a zárókövecskéje annak a fantasztikus háznak, amelynek minden sarkában, zugában szerettek... Hogy egy csúf szóval éljek, megzabáltam a feminismustól, mint ilyentől és ha ma írnék regényt, valószínű, hogy ennek a mostaninak az ellenképét írnám meg, azt, amint egy szegényszagu koldusleány megkinoz, összetör, bepiszkol és halálba kerget egy királyfit.

Az olvasó gúnynyal, csodálkozással néz felém. Igaza van, bizony most tél van. De én szeretem a hideg, egészséges telet, a hazug illúzió nélkül valót. Élesen látok benne mindent, ezt az elbeszélést is. Kissé furcsállom, szerelmes vers volt és történetnek adta ki magát, a szerelemnek élő

Budapestnek egy éjszakai sikoltása volt és én lírikus erkölcsrajzot, kissé szabadon formált didaktikai képet csináltam belőle! Azért nem háritom el magamtól, felelek érte, belőlem való - én voltam.

Mária-Trost, január 1906.

Bródy Sándor.

Egy hóbortos, de szenvedélyesen hazafias főúr az érdem, hogy Pest abba a megtisztelő helyzetbe juthatott, hogy a király fiát vendégül várhatta. A király fia - hogy melyik, én meg nem mondhatom - már többet ismert eme főúrak fajtájából, akik gyakorta uratlanabbak, mint egy vidéki hotel bérszolgája. Ezek mind gusztust csináltak neki a messze Magyarországra és jelesen Kelet metropolisa iránt fölizgatták kissé izgékony és nem egészséges képzelő erejét. De senki úgy, mint ama szeles, de elmés férfiú, aki egy skóciai vadászat alkalmából így szólt ő fenségéhez:

- Fenség, gyere hozzánk, nálunk agyonnyerheted magadat.

- Kézpénz? Vannak helyek, ahol könnyen veszik föl, könnyen csinálnak nagy kártyaadósságot, de még könnyebben lövik magukat föbe, a becsület engedélyezte huszonnégy órán belül. Például Lengyelországban. Soha nem megyek többé oda. De hallom, nálatok zöldcsőrű majoreskók vannak, akik mohón esnek neki a játéknak és addig se nem esznek, se nem isznak, amíg el nem játsszák az első milliót... Jó vadászterület Ausztria-Magyarország?

- Csak Magyarország, fenség! - szólt az oligarcha szigorúan. De nyomban alázatosan mosolygott:

- Külön alkotmányunk van fenség, oly régi s olyan erős és előkelő, mint akár az angol. Ami pedig a vadászatot illeti: annyi vad, oly finom kutya és kitartó hajtó nincs sehol. A magyar paraszt fenséges faj! Büszke, önérzetes és erős. A madárseréket, a dunsztot, ha - vadászat közben - a tarkójába lövöd, meg se nyikkan. Vigyázunk, de néha halálos lövések is esnek, akkor fizetni kell. A bíró nem kap semmit. Hanem az ügyvéd és az özvegy. Egyszer én már majdnem ültem is, hanem ő felsége, a mi igazságos királyunk beavatkozott, megkegyelmezett.

A király fia részvéttel nézett a már-már börtön-viselt gentlemanra és kissé szeszélyes modorával nyomban más dologra tért át:

- És a nők?

A főúr kapkodott a szó után, annyi szó igyekezett ki a száján egyszerre, annyi mondani valója volt. De halkán, komolyan és egyszerűen csak annyit szólt:

- Bizonyos tekintetben még megvan. Sőt csaknem egészen áll. A jus primae noctis.

Vérmes és élete javakorában levő férfiu volt mind a kettő és a régi galád divat nevének megemlítésére kellemes és heves képzeteik támadtak, sőt a király fiának finom bőrét halvány pir öntötte el.

- Ne mondd? Komolyan? Hogy?

- A gazdának, vagy gazdánénak szólok. Mielőtt férjhez menne, berendelem az udvarba. A különbség csak az, hogy a vőlegény most nem tudja mindig.

- Nagy különbség. Az ér valamit, hogy tudja. Ez az egész dolog illata.

A két előkelő ember az urak nyelvjárásán beszélt, amit nem értett meg mindenki, de talán nem is kell, hogy mindenki megértse. Az ő szókészletük, bár nem nagy, de egészen különös, izlésük és lélektanuk is egészen más. A királyfiu visszatért az első szerelem - eh, az első éj, az első rablás! - jogához:

- Az lehetett abban az élvezet, hogy a másik férfi meg volt alázva. Mindegy, ha az a másik férfi paraszt volt is. És a legnagyobb gyönyörűség benne az, hogy egy leány, aki szíve minden részével egy másik otromba szivhez tapad, vérével, minden porcikájával azé és mindenét ennek akarja adni: abba a kényszerhelyzetbe jut, hogy legbecsesebb és legfrissebb kincsét annak kell beszo­lgáltatnia, akihez semmi köze. Utálattal, rémülettel, amint feléd fordul, amint fölzúg benne az érzés, hogy szétharapja a torkodat... és kénytelen kitárni a karját!

Ő fensége kitűnően mivelt férfi is volt és perversus, mint egy előkelő színésznő, de egyszersmind nagyon egészséges is, mint ezek. Egyszerre masochista és sadista, ami hogy milyen, megmagyarázni annak, aki tudja, nem kell, aki pedig nem érti, jobb, ha nem tudja meg soha. A

főúr sem volt tisztában a teoriákkal, aminthogy folyékonyan beszélt angolul, de a más beszédjét nem egész jól értette. Ezért viszonzválasza nem is mozgott a már megállapított keretben:

- Azért - sire - valahogy rosszat ne gondolj hazámról. Nálunk nem él ugyan nagy tömegben együtt a szegénység, de annál általánosabb. Rendkívül sok a szép nő. A férfiak viszont számra nézve is igen kicsinyek. (Fogok erről iratni egy statisztikai munkát, hazámnak, ajándékba.) Jól élünk, sok hussal, szalonnával, fűszerrel. De vannak tősgyökeres és gazdag magyar vidékek - sőt román falvak is - hol a menyasszonyt csak akkor lehet elhódítani a vőlegényétől, ha ezt elvitték katonának. Ha otthon van, veszedelmes. Különben nekem a nép, bárhogya szeressem és bármint dolgozzam is az érdekében, a hölgyeit illetőleg nekem nem genre-om. Pest, az valami! Kétszer annyi asszony-személy él itt hivatalosan a szerelemnek, mint Londonban. És a pénzértékben való különbség! Ami az angol metropolisban egy font, nálunk egy garas. Mít pénz! Egy kis élelmesség, egy kis ruha, egy kis előkelőség! Mindennap tiz tizenhatéves szép lányt tudok összeszedni, akik egy vacsoráért lesznek asszonyokká, kell azonban, hogy a vacsorát egy gentleman fizesse, akinek rangja és címe van. Ezekben a nőcskében van büszkeség és izlés. Ha te egyszer, fenség, megjelensz Pesten, ha csak hallják, hogy jössz...!

...Hallották, jött. Ő fensége ilyen alkalmas időpontot választott ki magának. Valamelyik májusi hónapot, mikor ő maga, a király fia is szerelmes volt, még pedig boldogtalanul és nagyon sajtóságos körülmények között.

Ő fenségének legutolsó szerelme egyszerűen és röviden egy halott volt. Bizonyos kellemes szenvedés zsibongatta e miatt, mosolygott a lehetetlen vágyakozások nem elviselhetetlen terhe alatt, sőt gyerekkorában abbahagyott naplóját is előkerestette, írni akart bele. Arról akart írni, hogy észrevett egy udvarhölgyet, egyikét ama büszke, ambiciózus lényeknek, akik éjjel-nappal vállfűzőben járnak, ragyogók, célszerűtlenek és merevek, mint az arannyal, vagy ezüsttel himzett liliomok a királyi trónszékeken, kárpitokon, oltárterítőkön és más egyéb templomi szereken. A király fia életre keltett egy ilyen liliomot. Egy jó, szeszélyes és szerencsés pillanatában sziveskedett abba életet lehelni. Mire, kevés vártatva, a nő végzett magával. Nagy panaszával és nagy boldogságának bevallásával a leányka - mert nem volt több tizennyolc évesnél - a rókavadászatok miatt nem közeledhetett ő fenségéhez, a levélírás sértette volna szemérmét és nem is akarta kiadni magát, meghalt tehát minden bővebb izenet nélkül, éppen csak annyit mondott a bizalmas komornájának, hogy ha még eljönne a királyfi, mondja meg neki:

- Nem akartam a fenségnek semmiféle alkalmatlanságot szerezni. Semmi szövődést. Ismerem jó szívét és tudom, gyötrődött volna, ha látja megaláztatásomat. Ha jön - Katty - mondja meg neki, de gyöngéden és vigyázatosan, szerettem őt és csak azt sajnálom, hogy szerelmem bizonyosságát sem magam nem láthatom, sem neki be nem mutathatom.

Ezzel a legszebb két tengerszinű szemre - amely büszkeséget és szemérmet fejezett ki e pillanatban is -

lezáródott a legszebb és legfinomabb aranykeret és az uri hölgyet nemsokára elvitték az irhoni rég kiszikkadt családi sirboltba, mivel nagyon nemes és nagyon ősi családból eredett és amint a vele történt kis epizódból is látható, nem volt anglikán, hanem katolikus.

A májusi természetben, testi és lelki fölindulásában: ő felsége e halottba szeretett bele. Hogy hazajött és ágyát kereste, de már koporsóját sem találta: bántani, izgatni, lázítani kezdte, nem a vád, hanem a feladat lehetetlensége, hogy nincs mód és eset reá, ezzel a kis, ünnepies és tökéletes testü leánnyal találkozni többet. Amikor utoljára találkozott vele, a végén untatta is. Most emlékezett nyakára, amelynél szebbet még nem csókolt soha és emlékezni akart hangjára, de nem tudott. A fenség nem volt, semmi mód nem volt amolyan durva, heroikus természet: önanalízis, sőt képzelő erő foglaltatott nagy és kövér fejében, amelyben a caesari örület, mint költői hangulat, mutatkozott mostan. Nem akart belenyugodni abba, hogy a halál elvette tőle ezt a fiatal martalékot. Sírtörésre, mesterséges életrehozásra gondolt. Gondolatok, amelyek négy-ötszáz esztendőcske előtt valamelyik ősenek nagy kobakjában fogamzottak és most az övében jutottak öntudatra. Nagy játékai az emberi léleknek, Darwinra és Herbert Spencerre esküszöm, e tréfákban hiszek!

A király fia egy kissé meg is rémült magán és konzultált a családi orvos-professzorral, nem beteg-e ő, nincs-e valami kúrára szüksége? Az orvos nem értette meg a dolgot és összes tanácsa ez volt:

- Ön - kormányzás, fenség, a nemzetnek szüksége van fenséged józanságára!

Jobb tanácsos szolgált a királyfinak a felesége, mivel - tudni is illik - a fenségnek szép, okos és derék felesége, sőt kedves és erőteljes gyermekei is voltak. Az asszony, miután már kihallgatta, reá megharagudott és neki megbocsájtott és miután színtelen szemei között két színes könnyet elmorzsolt - ki tudja kiért?! - így szólt:

- Ne ijedjen meg, ez igen egyszerű ügy. Maga már szerelmes volt egyszer egy aranypénzen látható női fejbe. Emlékszik-e? Egy tizenhatodik századbeli ösanyjába. Házasságunk első esztendejében még mutatta nekem azt az arany arcképet. (Mondhatom: kövér és kis szemű nőcske volt.) Mit rémüldözik, én nem félttem magát. És várom, mikor szeret bele egy tárgyba, egy templom oszlopkövébe, egy lehetetlen dologba. Igyon sok theát, hogy ne legyen oly kövér. Menjen kártyázni!

- Ez az!

És ő fensége különös szerelmi bánatában, hogy elcsendesedjék és talán még inkább azért, hogy jól kikártyázhassa magát és idegen pénzt láthasson: utra kelt Magyarország felé. És amig közeledett a neki vad, nekünk pedig immár túlságosan civilizált ország felé a halott leányról való szenvedélyes képzelei mind halványodtak és mind erősebben fantáziáltak egy élő rabszolganőről, egy ismeretlen, alsórangu, egészen más típusú nőről, aki úgy néz föl reá, mint az, aki már holt, úgy, mint egy idegen istenre. Erős és gömbölyű térdével ezelőtt le fog rogyani és

ennek gyűrűtlen, manicure-t nem látott kezeit a fenséges ajkához emeli: erről ábrándozott a király fia, amíg a szolgabírák és egyéb hatóságok, kimosdva, a szappantól fényes arccal és az előző estve szeszmérgezésétől apró szemekkel lesték és köszöntötték külön vonatát, amely meg sem állt, amíg Pestre nem ért.

Holott valaki a király fiát öntudatlanul, de nagyon nehezen és egészen biztosra várta. Egy műveletlen rabszolga-nő, aki már tizenegy éves korában - mert akkor már leány lett - arról ábrándozott, hogy egykor, legelőszörre, egy király, vagy legalább is a fia fogja megcsókolni a kezét. A kezét, amelyről, hajh, nagyon is sok a mondanivalóm! Fölizgat, boldog vagyok, hogy róla és arról, akihez tartozik: a koldus királynőről beszélhetek.

Két fehér kéz nyult ki a fekete - és piszkos - nyomorúságból a királyfi felé. Rózsaszínben világítottak a kissé nagyocska, mégis igazi női kéz gödrei, e finom, puha, egy nap eltűnő, másnap újra jelentkező idomok, amelyeket hasonlítani semmihez sem merek. A leány is - akihez e kezek tartoztak - sokszor elpirult, amikor ez érzéki jelenségeket szemlélte és egy költő, akinek egy időben módja volt nézni és ajkához emelni e kezeket, így szólt röviden:

- De mivel van ez telehintve, istenem, mivel és mennyivel?

...Mindez azonban keserű lyra és édes emlék, többé nem is játszik az íróval, aki ime teljesíti kötelességét és hű